

ORGANİK BİTKİSEL ÜRÜNLERİN ANALİZ SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLME KRİTERLERİ

Amaç

Bu rehber doküman “Organik Tarım Kanunu” ve “Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik” çerçevesinde kontrol edilerek sertifikalandırılan organik bitkisel ürünlerin analiz sonuçlarının değerlendirilmesinde birlikteliğin sağlanması için hazırlanmıştır.

Görev ve Sorumluluklar

Organik tarım kapsamında üretim/işleme/depolama/taşıma faaliyetlerinin mevzuatta belirtilen kurallara uygun olarak yapılması müteşebbis sorumluluğundadır. Söz konusu faaliyetlerin Yönetmeliğe uygun olarak yapılıp yapılmadığının belirlenmesi, düzenli kayıtların tutulması, sonuçların rapor edilmesi, gerek görülmesi halinde ürünün organik niteliğinin laboratuvar analizleri ile test edilmesi ise kontrol ve sertifikasyon kuruluşunun sorumluluğundadır.

Gerekçe

Organik bitkisel üretimde sentetik kimyasal bitki koruma ürünlerinin kullanılmasına izin verilmemekte olup, bitki hastalık, zararlı ve yabancı otlarla mücadelede öncelikle fiziksel, kültürel, biyolojik ve biyoteknik yöntemlerin uygulanması, bu mücadele yöntemlerinin yeterli olmaması halinde ise “Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik”in Ek-2 bölümünde belirtilen girdilerin kullanılması gerekmektedir. Uygun mücadele yöntemleri ve izin verilen girdiler kullanılmakla birlikte, ülke genelinde tarım arazilerinin parçalı ve küçük olması organik üretim alanları ile konvansiyonel üretim alanları arasındaki fiziksel bariyerlerin yetersiz kalmasına, organik ürünlerin toprak, su ve hava yolu ile önlenemeyen bulaşmaya maruz kalmasına neden olmaktadır.

Organik tarımda kullanılmasına izin verilmeyen bitki koruma ürünlerinin doğrudan veya dolaylı olarak kullanımının söz konusu olmadığı durumlarda, ürünün kendi yapısından kaynaklanan ve/veya toprak, su, hava yolu ile istem dışı olarak ürüne bulaşan aktif maddeler kalıntı olarak değil, önlenemeyen bulaşma olarak kabul edilecektir. Bu durumda kontaminasyon kaynağının kontrol ve sertifikasyon kuruluşu tarafından mutlaka araştırılması, doğrulanması ve raporlanması gerekmektedir. Bu rehberde açıklanan ve uyulması gereken kurallara riayet etmeyen veya eksik yerine getiren kontrol ve sertifikasyon kuruluşlarına Organik Tarım Kanunu ve ilgili Yönetmelik kapsamında gerekli yaptırımlar uygulanacaktır.

Değerlendirme Kriterleri

Analizler organik tarım kontrolleri için etkili bir doğrulama metodu olmakla birlikte, tek başına ürünün organik olup olmadığına karar vermek için yeterli değildir. Organik ürünler, raporlama limit (LOQ) değeri 0.01 mg/kg ve altı olan, 17025 akreditasyonuna sahip laboratuvarlarda, konvansiyonel ürünün spesifik hastalık ve zararlılarına karşı kullanılması muhtemel bulaşanları/pestisitleri/aktif maddeyi tespit etmeye yönelik metod/parametreler tercih edilerek analiz ettirilmeli ve aşağıda belirtilen kurallar çerçevesinde değerlendirilmelidir.

1. Organik üründe mevzuat gereği organik tarımda kullanılmasına izin verilen pestisit kalıntısı tespit edilmesi halinde;

- Türk Gıda Kodeksi Pestisitlerinin Maksimum Kalıntı Limitleri Yönetmeliğinde belirtilen MRL değerlerine göre değerlendirme yapılması,

2. Organik üründe mevzuat gereği organik tarımda kullanılmasına izin verilmeyen pestisitler kullanılmadığı halde, toprak, su veya hava yolu ile önlenemeyen bulaşmadan kaynaklanan pestisit kalıntısı tespit edilmesi halinde;

- Öncelikli olarak kontrol ve sertifikasyon kuruluşu tarafından kontaminasyon kaynağının geriye dönük olarak araştırılması, mevzuat gereği izin verilmeyen girdi kullanılmadığının doğrulanması gerekmektedir. Aksi takdirde tespit edilen kalıntı önlenemeyen bulaşma olarak kabul edilemez.
- Yasal olmayan girdinin kullanılmadığının doğrulanması durumunda, tespit edilen aktif maddenin Türk Gıda Kodeksi Pestisitlerin Maksimum Kalıntı Limitleri Yönetmeliği'nde yer alan LOD değeri sertifikasyon limiti (oryantasyon değeri) olarak belirlenmiştir.
- Üründe LOD değerini aşan ikiden fazla aktif maddenin bulunmasına izin verilmez.
- En fazla iki aktif madde bulunması halinde her aktif madde ve LOD değeri ayrı değerlendirilir.
- LOD değeri bulunmayan aktifler için sertifikasyon limiti 0.01 mg/kg olarak belirlenmiştir.
- LOD değerinin 1,5 katının üzerinde kalıntı içeren ürünlere sertifika düzenlenmez ancak, arazinin statüsü devam eder.
- Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü'nün, kamu laboratuvarları için 21/08/2015 tarih 28226 sayılı; özel laboratuvarlar için 21/08/2015 tarih 28231 sayılı talimatına istinaden; pestisit analizi yapan tüm kamu laboratuvarları ve özel laboratuvarlar, kendi genişletilmiş belirsizlik değerlerinin % 50'nin altında olduğunu göstermek kaydıyla; ölçüm sonucu raporlamada % 50 belirsizlik değerini kullanmaktadır. Genişletilmiş belirsizlik değeri % 50'nin üzerinde olan aktif maddeler ise, hesaplanan bu yüksek (> % 50) ölçüm belirsizliği değeri ile raporlanmaktadır. Tüm değerlendirmeler, laboratuvar tarafından raporlanan ölçüm belirsizliği ve Pestisitlerin Kalıntı Limitlerinin Değerlendirilmesinde Kullanılacak İşleme/Kurutma Faktörleri Veri Tabanında ve bu dokümanın referans gösterdiği diğer referanslarda belirlenen işleme faktörü dikkate alınarak yapılmalıdır. Bulaşmanın işleme sonrası olduğunun tespiti halinde, işleme faktörü hesaplanmadan değerlendirme yapılır.
- Bu madde kapsamında değerlendirilerek kontrol ve sertifikasyon kuruluşu tarafından sertifikalandırılması uygun görülen ürünler ile ilgili olarak en geç 15 gün içerisinde Bakanlığa bildirimde bulunulması ve sertifikasyon kararı almaya esas teşkil eden bilgi ve belgelerin gerekçesi ile birlikte Bakanlığa gönderilmesi gerekmektedir.

3. Organik ürünlerde tespit edilen mikotoksin (patulin, okratoksin, aflatoksin) ve ağır metaller bulaşan olarak kabul edilecek olup;

- Öncelikli olarak kontrol ve sertifikasyon kuruluşu tarafından söz konusu ürünün üretim/işleme/depolama/taşıma faaliyetlerinin mevzuata uygunluğunun doğrulanması,
- Mevzuata uygunluğu doğrulanan ürünlerde tespit edilen bulaşanların, Türk Gıda Kodeksi Bulaşanlar Yönetmeliğinde belirtilen maksimum limitlere göre değerlendirilmesi gerekmektedir.

4. Bakanlığımıza bağlı araştırma enstitüleri tarafından yürütülen araştırmalar, Brassicaceae ve Alliacea familyasına ait bitkilerde dithiocarbamate grubu pestisitler kullanılmadığı halde uygulanan analiz yöntemi ve söz konusu familyaya ait bitkilerin yapısında bulunan karbon sülfürden dolayı organik ürünlerde LOD değerinin üzerinde kalıntıya rastlanabileceğini doğrulamaktadır. Bu kapsamda Brassicaceae ve Allium familyasında yer alan organik ürünlerin analizlerinde Dithiocarbamate kalıntısı tespit edilmesi halinde;

- Kontrol ve sertifikasyon kuruluşunca müteşebbis tarafından dithiocarbamate grubu pestisit kullanılıp kullanılmadığı ile ilgili araştırmanın yapılması, kullanılmadığının doğrulanması halinde ürüne sertifika verilmesi ve 15 gün içerisinde Bakanlığa bildirimde bulunulması ve sertifikasyon kararı almaya esas teşkil eden bilgi ve belgelerin gerekçesi ile birlikte Bakanlığa gönderilmesi gerekmektedir.

5. Organik ürünlerde (kuru meyveler, hububat, baklagillerde) bromit kalıntısı tespit edilmesi halinde;

- Kontrol ve sertifikasyon kuruluşunca üründe metil bromid kullanılıp kullanılmadığı ile ilgili araştırmanın yapılması, kullanılmadığının doğrulanması ve doğal kaynaklı olduğunun tespiti halinde maksimum 5 mg/kg'a kadar inorganik bromit'in sertifikasyon (aksiyon) limiti olarak değerlendirilmesi

6. Organik ürünlerde phosphonic asit tespit edilmesi halinde;

- Bu durumun her zaman fosetyl-al kullanıldığı anlamına gelmediği, laboratuvaradan fosetyl-al ve phosphonic asidin ayrı raporlanmasının talep edilmesi gerektiği,
- Kalıntı olarak fosetyl-al tespit edilmiş olması halinde kontrol ve sertifikasyon kuruluşu tarafından önlenemeyen bulaşma olup olmadığı hususunda gerekli incelemenin yapılması ve karar verilmesi,
- Kalıntı olarak fosetyl-al tespit edilmeden, sadece phosphonic asidin tespit edilmiş olması halinde kontrol ve sertifikasyon kuruluşu tarafından yapılan inceleme sonucunda hayvan gübresi uygulaması veya ürünün yapısından kaynaklı olduğunun doğrulanması durumunda 0,5 mg/kg'ın sertifikasyon limiti olarak değerlendirilmesi uygun görülmüştür.

7. Organik ürünlerde piperonyl butoxid/sinerjistlerin tespit edilmesi halinde;

- Kontrol ve sertifikasyon kuruluşu tarafından yapılan inceleme neticesinde, ilgili sinerjistin varlığının hangi pestisit ile birlikte kullanımından kaynaklandığının araştırılması gerekir. Sinerjistin varlığı organik tarımda izin verilen bir pestisit ile birlikte kullanımından kaynaklanıyor ise, bu pestisit için ilgili Türk Gıda Kodeksi Pestisitlerinin Maksimum Kalıntı Limitleri Yönetmeliğinde belirtilen MRL değerine göre değerlendirme yapılır. Sinerjistin varlığı organik tarımda izin verilmeyen bir pestisit ile birlikte kullanımından kaynaklanıyor ise; kontrol ve sertifikasyon kuruluşu tarafından ilgili pestisit'in ürünündeki varlığının sebebi (bulaşma, doğrudan kullanım vb.) araştırılmalı ve ürünün sertifikasyon durumu değerlendirilmelidir.

8. Analizi gerçekleştiren laboratuvarlar organik ürünler için değerlendirme yapmadan raporlama yapar. Organik ürünlerin yukarıda açıklanan hususlara uygun olarak değerlendirilmesi kontrol ve sertifikasyon kuruluşu tarafından yapılır.

